

27-1-1/2024.

**A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár
2023. évi beszámolója**

3530 Miskolc, Görgey Artúr u. 11.

Varga Gábor igazgató

Miskolc, 2024. február 20.

Tartalomjegyzék

1. Rövid összefoglaló.....	4
a) sikerek, eredmények és trendek (használati mutatók alapján)	4
b) az eredményeket jelentősen befolyásoló (pozitív vagy negatív) körülmények.....	4
2. Stratégiai célok végrehajtása.....	5
a) az intézményi stratégiai célok időarányos teljesülése a tárgyévi munka által	5
b) a pályázati tevékenység támogatta-e a stratégiai célok teljesülését	5
3. Szervezet	5
a) kompetenciafejlesztés (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 94. §. (5a) pontja és a kulturális szakemberek továbbképzéséről szóló 32/2017. (XII. 12.) EMMI rendelet alapján).....	5
4. Infrastruktúra.....	6
a) fizikai terek állapotának változása	6
b) infokommunikációs (IKT) eszközpark állapotának változása	6
c) egyéb infrastruktúra.....	7
5. Gyűjteményi információk	7
a) gyűjteményelhelyezés és gyűjteményfejlesztés	7
b) gyűjteményfeltárás	7
c) állományvédelem	8
d) digitalizálás.....	8
6. Szolgáltatások (változások, trendek)	8
a) célcsoportok számára (gyermekek, hátrányos helyzetűek, nemzetiségek, zenét kedvelők stb.) kialakított szolgáltatások eredményei.....	8
b) helyben elérhető szolgáltatások.....	9
c) távolról elérhető szolgáltatások.....	9
d) közösségi szolgáltatások: rendezvények, klubok, képzések, kiállítások.....	10
e) online felületek (honlap, közösségi média).....	10
f) területi ellátás (bővebben kifejtve a 11. pontban)	11
7. Minőségirányítás.....	11
a) használói elégedettségmérés	11

b) önértékelés.....	11
c) települési könyvtárak minősítésének koordinációja, előkészítése (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 66. §. j) pontja alapján).....	11
d) tárgyévi fejlesztések, innovatív lépések	12
8. Tudományos kutatás és kiadványok	12
9. Partnerségi együttműködések	12
a) kiemelt téma: könyvtári, közgyűjteményi, közművelődési, közoktatási együttműködés és az önkéntesség	12
10. PR/marketing/kommunikáció eredményei.....	13
a) a könyvtár megjelenése médiumokban	13
b) lépések az intézményről alkotott kép pozitív formálásához (pl. arculat, kommunikáció)	13
11. A vármegyei hatókörű városi könyvtár a vármegye területén működő települési könyvtárakat érintő állami feladatairól szóló összefoglaló	13
a) a vármegyei kötelespéldányokkal, a digitalizálással, a gyűjteményét feltáró elektronikus katalógus építésével kapcsolatos feladatokról	13
b) a vármegye területén működő könyvtárak együttműködésének szervezésével kapcsolatos feladatokról	13
c) a települési könyvtárak tevékenységét segítő 2023-ban nyújtott szolgáltatásokról	14
d) az iskolán kívüli könyvtári továbbképzést és szakképzés végzéséről.....	14
e) a települési könyvtárak fejlesztésének koordinációjáról, az ennek keretében megtett javaslatokról.....	15
f) a helyismereti dokumentumok elektronikus hozzáférhetővé tételével kapcsolatos elvégzett feladatokról	15
12. Könyvtárhasználati tendenciák	15
a) Az elmúlt éveket jelentősen meghatározó világjárvány, illetve az ún. „energiaválság” miatt kialakított szervezeti változások, új és megváltozott szolgáltatások bemutatása és fenntarthatósága.....	15
b) Használati tendenciák kiértékelése: hogyan változtak az olvasási és könyvtárhasználati szokások a 2019-2023 időszakban, a szakmai mutatók 2., 3., 9. és 12. főpontja alapján. ...	16

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár 2023. évi beszámolója

1. Rövid összefoglaló

a) sikerek, eredmények és trendek (használati mutatók alapján)

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye meghatározó kulturális intézményeként 2023-ban Miskolcon a Központi könyvtárban és 7 tagkönyvtárban, a vármegyében a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer keretében 332 településen (ebből 53 könyvtárbuszos) biztosította a könyvtári szolgáltatásokat.

A tavalyi év forgalmi adatait jelentősen befolyásolta, hogy az energiaköltségek mérséklése érdekében április közepéig csak a Központi könyvtár tartott nyitva. A beiratkozott olvasók és a személyes használatok számának tárgyévi csökkenése mellett továbbra is tendencia a távhasználat növekedése.

Az előző évekhez képest kevesebb beiratkozott olvasóra (11.406 fő), magasabb arányú személyes használat (228.671) és dokumentumkölcsonzés (164.664) jutott 2023-ban.

b) az eredményeket jelentősen befolyásoló (pozitív vagy negatív) körülmények

A pandémia és az energiaválság következtében a könyvtárak több évet érintő időszakos zárva tartása a forgalmi adatok közül leginkább a beiratkozott olvasók számára volt negatív hatással.

Továbbra is gondot jelent három könyvtári épület állapota, energetikai hiányosságai. Megújításuk a fenntartó önkormányzattal közösen pályázati források bevonásával valósítható meg.

A garantált bérminimum emelkedése miatt „összecsúszó” munkabéreket a fenntartó az első negyedévben differenciált bérfejlesztéssel próbálta kompenzálni, azonban a felgyorsult infláció miatt a bérek reálértéke csökkent.

A szakképzett munkaerő felvétele – a megnövekedett fluktuáció mellett – a bérigények és a megfelelő végzettség hiánya miatt is egyre nagyobb kihívást jelent.

A könyvtár működésére negatív hatással bír az infláció, a termékárak és a szolgáltatási díjak folyamatos és sokszor drasztikus emelkedése. A könyvek esetében a 2021. évi vásárlás (51.344 darab), 2023-ban 22%-os csökkenést mutatott (39.809 darab) azonos vásárlási összeg mellett.

A könyvtár 2023-ban a hátráltató tényezők ellenére pozitív évet zárt, forgalmi adatai az év végére majdnem minden tekintetben időarányosan javultak. Ehhez szükség volt valamennyi munkatárs elkötelezett munkavégzésére.

2. Stratégiai célok végrehajtása

a) az intézményi stratégiai célok időarányos teljesülése a tárgyévi munka által

A könyvtár a 2023-2026 közötti időszakra érvényes stratégia terve az elmúlt évben a minisztériumi véleményezés után a fenntartó részéről is jóváhagyásra került. A stratégiai tervben megfogalmazott kulcsfontosságú beavatkozási területek közül 2023-ban prioritást kapott a távolról elérhető szolgáltatások bővítése (digitalizálási munka felgyorsítása, adatbázisok elérésnek kiterjesztése), az együttműködések bővítése, a könyvtárhasználók megjelenítése a megújuló esélyegyenlőségi tervben, a munkatársak szélesebb körű, aktivitásukra épülő bevonása a minőségirányítási rendszerbe.

b) a pályázati tevékenység támogatta-e a stratégiai célok teljesülését

A könyvtár releváns európai uniós pályázatok hiányában, kizárólag az NKA pályázati kiírásaira pályázott. Minden benyújtott projekt támogatásban részesült: két olvasótábor megrendezése, a könyvtár oktatási szerepét és a könyvtárosok képzési lehetőségeit bemutató országos szakmai nap és az OKN programsorozata, összesen 2.833.000 Ft támogatási összeget nyert el. Az utolsó kivételével valamennyi pályázat megvalósítása 2024-ben esedékes.

A stratégiai célok megvalósítását segítette elő a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatása az ODR működtetése érdekében, valamint, az intézmény segédkönyvtáros tanfolyamának lebonyolításában.

3. Szervezet

a) kompetenciafejlesztés (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 94. §. (5a) pontja és a kulturális szakemberek továbbképzéséről szóló 32/2017. (XII. 12.) EMMI rendelet alapján)

A könyvtár a 32/2017. (XII. 12.), a kulturális szakemberek továbbképzéséről szóló EMMI rendelet alapján 2023-ban elkészítette 5 éves, 2023-2027 időszakra szóló képzési tervét. A rendeletnek megfelelően minden év márciusában az adott évre szóló beiskolázási terv is készül.

2023-ban a Könyvtári Intézet által szervezett tanfolyamok több alkalommal elmaradtak, így az intézményből csak 2 fő tudott részt venni az *Úton a felhasználók felé – könyvtári marketing és rendezvényszervezés* képzésen. Elmaradt a *Könyvtári vezetési ismeretek, A könyvtárhasználati tananyag tartalma és módszertani kérdései, Elektronikus tananyagfejlesztés és távoktatás könyvtári környezetben* képzés, mely 4 főt érintett volna. 6 fő szerzett segédkönyvtáros képesítést a könyvtár helyben szervezett tanfolyamán és 1 fő zárta le tanulmányait Mozgóképfő- és animációtervező OKJ-s képzésen.

2023-ban 2 fő kezdte meg tanulmányait az intézmény saját segédkönyvtáros tanfolyamán, melynek befejezése 2024-ben várható, valamint 2 fő folytatott felsőfokú, informatikus könyvtáros tanulmányokat. 2 fő gyermekkönyvtáros vett részt nem akkreditált továbbképzésen (*Élménykönyvtár: ALLÉ, Fák és emberek – komplex utak* szakmai továbbképzés).

Össességében 2023-ban 11 fő 4-féle képzésen 11 tanúsítványt szerzett.

Belső továbbképzés keretében 2 képzésen vehettek részt a könyvtár munkatársai. A *Bevezetés a robotika világába* című képzésen 6 fő, a Canva képszerkesztő használata képzésen 14 fő vett részt. Mindkét képzést a könyvtár munkatársai tartották.

4. Infrastruktúra

a) fizikai terek állapotának változása

Könyvtárunk több intézményi tere az elmúlt években megújult. 2023 második felében elindult a József Attila Könyvtár energetikai felújítása. Az intézmény a gazdasági környezet kedvezőtlen alakulása miatt egyre nehezebben tudja megvalósítani beruházási igényeit, melyet a mai kor elvárásainak figyelembevételével tervez. Így a tavalyi évben elmaradt a Központi könyvtár vasbetonszerkezete állagromlásának megállítása, a Tompa Mihály Könyvtár épületfelújítása, valamint a Szabó Lőrinc Idegennyelvi Könyvtárban a gázkazánok cseréje.

b) infokommunikációs (IKT) eszközpark állapotának változása

A könyvtár a 2023. évi beszerzéseit a kistelepülések és az olvasók igényeinek figyelembevételével bonyolította le. A tárgy évi fejlesztések között szerepelt: 18 db korszerű laptop, 18 db asztali számítógép, 15 db monitor, 2 db videokamera, 12 db nyomtató, 2 db projektor, 24 db hangfal, 3 db hifi, 8 db vetítövászón, 7 db TV, 19 db külső winchester, 3 db digitális rajztábla, 4 db tablet, 1 db telefonközpont, 36 db MS Windows 10 Pro vásárlása, POS-terminál és bankkártyás fizetés bevezetése, kis fogyasztású LED fényforrások beszerelése az elavult fényforrások helyett.

c) egyéb infrastruktúra

2023-ban az intézménynek a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer keretében 332 településsel volt szerződése. Ebből 3 szolgáltatóhely KSZR keret terhére, 1 település pedig NKA támogatás segítségével újult meg, így 2013-tól összesen 101 település lett gazdagabb korszerű, a mai kor elvárásainak megfelelő könyvtári térrel. 53 település ellátása két könyvtárbusz segítségével valósul meg, melyekben szintén rendelkezésre állnak a legmodernebb infokommunikációs eszközök.

5. Gyűjteményi információk

a) gyűjteményelhelyezés és gyűjteményfejlesztés

A gyűjtemény fejlesztése, gyarapítása törvényi előírás szerint intézményi költségvetési keretből, a fenntartó kiegészítő 5 millió Ft-os támogatásával és a KSZR keret terhére, közbeszerzés keretében történt. A gyűjtemény összesen 44.135 db új dokumentummal gyarapodott. A magyar nyelvű könyveket ismét a Könyvtárellátó Nonprofit Kft. biztosította. Az idegen nyelvű könyveket a Líra Könyv Zrt. szállította a Szabó Lőrinc Idegennyelvi Könyvtár számára. A folyóiratok előfizetése az előző év végén zárult árajánlatok bekérését követően teljesült. Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerben vállalt szakmai feladatok ellátására a 2022-2023-as évre az ágazati minisztérium összesen 4.000.000 Ft támogatást biztosított dokumentumok beszerzésére és a könyvtárközi kölcsönzés postaköltségének finanszírozására. A leltárba vett ajándék-dokumentumok magánszemélyek és intézmények felajánlásával, az NKA Könyvkiadás Kollégiuma és az Országos Idegennyelvi Könyvtár támogatásával gyarapodtak, kötelesepéldányok főként szépirodalmi és földrajzi vonatkozásúak voltak, amelyek a helyi szerzőktől, intézményektől, nyomdaktól érkeztek. 2023-ban is folyamatosan történt törlés az állományból, 24.656 db dokumentum kivonására került sor. A könyvtár állománya 2023 végén összesen 1.143.471 darab dokumentum.

Állományrevíziót 1 fiókkönyvtár végzett az évben.

b) gyűjteményfeltárás

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár a Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA) rekordfelküldő partnere, a feltöltött tételek száma 458.866 db. A muzeális értékű, az 1850 előtti dokumentumok feltárása és egyedi nyilvántartásba vétele kiemelt feladat. A Gyűjteményszervezési osztály és a Lévy József Muzeális Könyvtár munkatársai 1.310 db iskolai értesítő leírását készítették el 2023-ban, az előző évben elkezdett digitalizált dokumentumok feltárásának folytatásaként, melyből 1.180 db teljes körű elérhetőségének feldolgozása még folyamatban van.

c) állományvédelem

2023-ban folytatódott az állomány RFID kóddal történő ellátása a Zenemű- és médiatár nyomtatott dokumentumaival (könyvek és kották). 2023 végére összesen 125.464 db biztonsági jellel ellátott dokumentum volt megtalálható a Régi Könyvek Tárában elhelyezett muzeális dokumentumokban, a Helyismereti gyűjtemény, a Gyermekkönyvtár, a Központi könyvtár szépirodalmi, 700-as és 800-as szakjelzetű állományrészében, valamint a Zenemű- és médiatár nyomtatott állományában. Kötészeti állagmegóvó kezelés keretében folyamatos volt az elhasználódott dokumentumok javítása, kötése. Összesen 654 db dokumentum állagmegóvó kötésére került sor 2023-ban.

d) digitalizálás

A könyvtár digitalizálási tevékenysége a Digitalizálási stratégiában megfogalmazottak szerint zajlott. Megtörtént a digitalizálási részleg kialakítása és egy, kizárólag a folyamattal foglalkozó munkakör kialakítása, melynek betöltése is folyamatban van. 2023-ban 2.522 db fotó, 164 db diakocka, 30 db teljes könyv, 7 db iskolai értesítő, 318 db képeslap és 580 bakelitlemez borító került digitalizálásra. A tavalyi évben összesen 3.621 darab dokumentum esetében történt állományvédelmi célú digitalizálás és konvertálás. A digitalizált dokumentumok katalógusban történő megjelenítése folyamatos. Online katalógus segítségével egy új megjelenítési felület került kidolgozásra, melyen keresztül a digitalizált képi dokumentumok rendszerezett formában folyamatosan válnak visszakereshetővé.

6. Szolgáltatások (változások, trendek)

a) célcsoportok számára (gyermekek, hátrányos helyzetűek, nemzetiségek, zenét kedvelők stb.) kialakított szolgáltatások eredményei

A könyvtár kiemelt feladatának tekinti a gyermekek könyvtárhasználatra való szoktatását, az olvasás népszerűsítését. Valamennyi könyvtárban rendszeresek az óvodás és iskolai csoportok számára szervezett készség- és képességfejlesztő könyvtári órák. A nyár folyamán 3 helyszínen zajlott egyhetes napközis tábor általános iskolások számára.

A digitális kompetenciákban való jártasság fejlesztése érdekében robotika szakkör indult. Hagyományos családi programok (Könyvtári majális, Könyves vasárnap stb.), az ünnepekhez kapcsolódó játszóházak, klubfoglalkozások, a könyvtárak névadóihoz kapcsolódó családi napok népszerűsége évről-évre töretlen.

A Gyermekkönyvtár munkatársai a hátrányos helyzetű gyerekek életminőségét javítandó, esélyegyenlőségüket támogatandó célból rendszeresen tartottak foglalkozásokat az Éltes Mátyás Általános Iskolában. A József Attila Könyvtár az előző évekhez hasonlóan együttműködött az Egri Mlinkó István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola és Kollégium munkatársaival, akik rendszeresen tartottak a könyvtárban fejlesztéseket, foglalkozásokat óvodás korú gyermekek számára. Az Iskolai Közösségi Szolgálatot teljesítő diákok (109 fő) többsége az előírt óraszám teljesítése után is rendszeresen látogatja az intézményt.

Középiskolás osztályok a tanév folyamán rendszeresen látogatták a könyvtárat, ismerkednek a könyvtárhasználattal, az információkeresés különböző formáival.

A Bócz Sándor Operabarátok Klubjának közönsége a MESZEGYI által ellátott szépkorúak közösségéből alakult ki.

Hátrányos helyzetű, hajléktalan látogatók internetezési és melegedési céllal keresik fel a könyvtárat.

A könyvtári letétek létrehozása (Vakok és Gyengénlátók B-A-Z Megyei Egyesülete, Hámori Szolgáltatási Központ) könnyen elérhető, kényelmes szolgáltatást biztosít az ott élő közösségeknek. A „Könyvet házhoz” szolgáltatás keretein belül az Őszi Napsugár Otthon és a Szépkorúak Háza idős lakói számára idén is biztosított volt a könyvellátás.

2023-ban a 95 fő fogyatékkal élő olvasó 2.140 db művet kölcsönözött.

A Szabó Lőrinc Idegennyelvi Könyvtár nemzetiségi gyűjteményként továbbra is ápolja a kapcsolatot a miskolci nemzetiségekkel, közös rendezvények szervezése főként a lengyel, ruszin és ukrán közösséggel történt. A 25 nemzetiségi rendezvényen 642 fő vett részt.

b) helyben elérhető szolgáltatások

Minden tagkönyvtárban magas színvonalú szolgáltatások várják a látogatókat. A napi információ- és dokumentumszolgáltatás korszerű eszközök segítségével, elektronikus katalógus, online adatbázisok, internetes források használatával történik minden olvasói térben.

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban Laptapir előfizetéssel bővült a Folyóirat-olvasó választéka, így a Görgey utcai épületben több, mint 160 féle újságot online módon érhetnek el a látogatók.

c) távolról elérhető szolgáltatások

Az egyik legnépszerűbb szolgáltatás a honlapon történő hosszabbítás. 2023-ban 81.844 dokumentum hosszabbítása történt ezen a módon. Szintén közkedvelt az online katalógus segítségével történő könyvfoglalás/előjegyzés, 2.503 dokumentumot foglaltak le, majd kölcsönöztek ki ezen szolgáltatás segítségével.

Az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) nemzeti program keretén belül előfizetett szakirodalmi adatbázisok távoli hozzáféréssel is elérhetőek beiratkozott olvasók számára. A távoli hozzáféréshez online regisztráció is biztosított.

Az OPAC3 kereső felülete folyamatosan bővül, 13 féle dokumentumtípus összesen 28.000 db digitalizált, helyismereti dokumentuma kereshető vissza.

d) közösségi szolgáltatások: rendezvények, klubok, képzések, kiállítások

Idén is helyet kaptak a programok között a kiállítások, ismeretterjesztő előadások, író-olvasó találkozók, klubfoglalkozások, zenei programok minden korosztály számára.

A nyelvi klubok az áprilisi nyitás után folyamatosan működtek. Több könyvtárban is igény volt diafilm és társasjáték klubra, és szinte minden könyvtárban működött baba-mama klub.

A Gyermekkönyvtár 2023-ban is meghirdette a „Hahó, könyvtár(s)ak!” című olvasásnépszerűsítő játékát. A szóbeli döntőt követően a nyertes csapatok egynapos autóbuzsos kiránduláson vehettek részt.

Ebben az évben először több program is részét képezte az Állatvédelmi Témahét, valamint az Európai Hulladékcsökkentési Hét programsorozatának.

A Nyitott Könyvtárak elnevezésű program keretein belül az érdeklődők bepillantást nyerhettek a könyvtárosok munkájába és a látogatóktól elzárt szolgálati övezetekben is járhattak.

Több, nagy sikerű kiállítás is megemlékezett a jelentős történelmi, irodalmi, zenei évfordulókról, pl.: (N)ők is harcoltak '48-ban, a Színház 200, Madách Imre és Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója.

A 94. Ünnepi Könyvhét programsorozata számos irodalmi és helyi vonatkozású kulturális programot kínált 2023. június 8–10. között a miskolci Erzsébet téren. Megrendezésre került a Kötve-fűzve: az Év könyve Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében című könyvverseny is.

20 órás számítógépes és okos-eszköz használati tanfolyamok indultak a nyugdíjas korosztály számára kezdő és gyakorló szinten.

e) online felületek (honlap, közösségi média)

Szolgáltatások, programok népszerűsítésének elsődleges színterei továbbra is a honlap, a hírlevél és a közösségi oldalak felületei. A honlapon, közösségi oldalakon és hírlevélben új szolgáltatásokról, kölcsönzött könyvekről, pályázatokról, rendezvényekről szolt a tájékoztatás.

2023-ban a Könyvtári Mappa c. szakmai folyóirat is megjelent, mind nyomtatott, mind elektronikus formában. Az országos figyelemre számot tartó rendezvények (pl. Ünnepi Könyvhét, a magyar kultúra napja, költészet napja, Országos Könyvtári Napok, Internet Fiesta) a személyes jelenléte igénylő programokon túl online formában is bővültek: játékokkal, kvízekkel, virtuális kiállításokkal.

f) területi ellátás (bővebben kifejtve a 11. pontban)

7. Minőségirányítás

2023-ban második alkalommal került sor a munkatársak egyéni teljesítményének mérésére, amely önértékelésből, közvetlen vezetői értékelésből állt és értékelő konszenzussal zárult. A Minőségirányítási Tanács cselekvési terve szerint 2023-ban a könyvtár szervezeti kultúrájára vonatkozó felmérés is készült, melynek elemzése 2024-ben valósul meg.

a) használói elégedettségmérés

A 94. Ünnepi Könyvhét miskolci rendezvénysorozatán kiállítói elégedettségmérés készült.

A könyvtár igényfelmérést végzett használói körében szolgáltatásai és folyóirat kínálata témában.

2023-ban használói elégedettségmérés (163 válasz) valósult meg a könyvtárbusszal ellátott kistélepüléseken. A felmérés célja az volt, hogy átfogó képet adjon a könyvtárbusszal közvetített könyvtári szolgáltatások hasznosulásáról.

b) önértékelés

2023-ban új intézményi önértékelés valósult meg a KMÉR szempontrendszer alapján. Az eredmények kiértékelését követően elkészült a cselekvési terv.

c) települési könyvtárak minősítésének koordinációja, előkészítése (a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 66. §. j) pontja alapján)

A vármegye nyilvános könyvtáraival szoros a kapcsolat, a két irányú együttműködés szakmai értekezletekben, közös találkozásokban is megvalósul. A vármegyében jelenleg 2 könyvtár rendelkezik Minősített könyvtár címmel.

d) tárgyévi fejlesztések, innovatív lépések

A cselekvési terv megvalósítására munkacsoportok jöttek létre. A munkacsoportok tagjai a könyvtár valamennyi munkaterületét képviselik.

8. Tudományos kutatás és kiadványok

2023-ban két időszaki kiadvány jelent meg a könyvtár kiadásában, a Könyvheti Újság az Ünnepi Könyvhéthez kapcsolódva, a Könyvtári Mappa c. kiadvány pedig júliusban.

A könyvtár munkatársai közül 8 főnek összesen 25 publikációja jelent meg többek között a könyvtár által kiadott időszaki kiadványokban, helyi lapokban, valamint online irodalmi felületeken.

Konferenciákon, rendezvényeken 4 fő 5 szakmai előadást tartott.

9. Partnerségi együttműködések

a) kiemelt téma: könyvtári, közgyűjteményi, közművelődési, közoktatási együttműködés és az önkéntesség

A könyvtár jó kapcsolatot ápol a fenntartó Miskolc MVJ Önkormányzatával. A kulturális vezetői és más szakmai értekezleteken a könyvtár is részt vesz, a városi rendezvények kapcsán együttműködik a többi kulturális intézménnyel.

2023-ban több oktatási intézménnyel újult meg az iskolai közösségi szolgálatra vonatkozó együttműködés, valamint új csatlakozóval is bővült (összesen 31 intézmény). Az iskolai közösségi szolgálatot 2023-ban 109 diák teljesítette a könyvtárban.

2023-ban 7 önkéntes teljesített szolgálatot a könyvtárakban. Az intézmény Könyvtár Önkéntese Díjat alapított, melyet első ízben az önkéntesség világnapján adott át.

A könyvtár együttműködési megállapodásai aktualizálásra kerültek (406 db).

2023-ban két nemzetközi projekt előkészítésében vett részt az intézmény: a kassai Bocatius János Nyilvános Könyvtárral (Interreg) és a besztercebányai Állami Tudományos Könyvtárral (Visegrádi Alap) együttműködésben.

10. PR/marketing/kommunikáció eredményei

a) a könyvtár megjelenése médiumokban

2023-ban a könyvtár sajtómegjelenéseinek száma 497. A legtöbb hír az online felületeken jelent meg, de a könyvtár a helyi nyomtatott lapokban, rádiókban is rendszeresen hírt adott az aktuális eseményekről, elérhető szolgáltatásokról. A könyvtár 2023-ban is rendezvényeivel jelent meg legtöbbször a médiában. Kiemelt jelentőségűek voltak a színház alapításának 200. évfordulója köré szervezett programok. A távolról elérhető szolgáltatásokról több ízben is hírt adtak a médiumok.

b) lépések az intézményről alkotott kép pozitív formálásához (pl. arculat, kommunikáció)

Kommunikációs stratégia leglényegesebb eleme továbbra is az, hogy a használók számára a könyvtár elérhető kultúrát, magas színvonalú szórakozási lehetőségeket biztosítson, lehetőleg díjmentesen. Kiadványok, meghívók, plakátok, információs és irányítótáblák egységes megjelenésűek, letisztultak.

A könyvtárról alkotott pozitív kép kialakításában fontos szerepet kap a honlap, a közösségi felületek, de nagy hangsúlyt kap a sajtó információkkal történő menedzselése is. Ennek köszönhetően folyamatosan eljutnak a célcsoportokhoz az intézmény kommunikációs üzenetei.

11. A vármegyei hatókörű városi könyvtár a vármegye területén működő települési könyvtárakat érintő állami feladatairól szóló összefoglaló

a) a vármegyei kötelezpéldányokkal, a digitalizálással, a gyűjteményét feltáró elektronikus katalógus építésével kapcsolatos feladatokról

A vármegyei székhelyű nyomdák által előállított, helyi vonatkozású sajtótermékekből 2023-ban összesen 375 db kötelezpéldányként kapott dokumentum került állományba. A kötelezpéldányok beszolgáltatásának teljességét a könyvtár ellenőrzi.

b) a vármegye területén működő könyvtárak együttműködésének szervezésével kapcsolatos feladatokról

A II. Rákóczi Ferenc Könyvtár vármegyei hatókörű városi könyvtárként feladatait az 1997. CXL. törvénynek megfelelően látja el. Támogatta a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerhez csatlakozott és a nyilvános könyvtárak jegyzékén szereplő intézmények munkáját. Elektronikus formában hozzáférhetővé tette a nyilvános könyvtárak szakmai

beszámolóját és munkatervét. A Területellátási osztály munkatársai összegyűjtötték, ellenőrizték és feltöltötték a szolgáltatóhelyek adatait a Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszerbe.

A májusban rendezett szakmai napon – melynek célja a helyismereti értékek fontosságának bemutatása, valamint a megőrzésükre irányuló bevált gyakorlatok korszerű informatikai szemléletmóddal való ötvözése volt – a nyilvános könyvtárak és a kistélepülések könyvtárosai is részt vettek.

A vármegye könyvtárait bevonta az országos kezdeményezésekbe. Az Internet Fiesta sorozatához 334 település csatlakozott, és 423 programot szerveztek. Az Országos Könyvtári Napokon Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye 345 településén 367 intézmény 525 rendezvénnyel várta a látogatókat.

Októberben Regécen került megrendezésre a hagyományos könyvtáros találkozó. Itt került sor a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár által alapított Pro Bibliotheca-díj átadására is. A találkozón 93 kolléga vett részt a vármegye településeiről.

Júliusban megjelent a Könyvtári Mappa, melynek tematikus számában az elmúlt tíz év KSZR-ben végzett tevékenysége került bemutatásra.

A könyvtár rendszeresen részt vesz az Informatikai és Könyvtári Szövetség rendezvényein, képviseli az ott megjelenni nem tudó nyilvános könyvtárak érdekeit. Kezdeményezés indult a vármegye könyvtárai körében a helyismereti, helytörténeti szempontból jelentős webes tartalmak összegyűjtésére.

c) a települési könyvtárak tevékenységét segítő 2023-ban nyújtott szolgáltatásokról

Kiemelt feladat a kistélepülési könyvtári ellátás folyamatos biztosítása, egységes, költséghatékony szolgáltatásra törekedve 332 településen. Az év folyamán 30.025 db új dokumentum került kiszállításra.

Folytatódott a települések saját állományának elektronikus feltárása, a leválogatást és selejtezést követően 30.601 példány vált visszakereshetővé a Corvina katalógusban.

A könyvtár a kulturális és közösségi programok megvalósítását műsorajánló összeállításával is segíti. Évről évre minden korosztály érdeklődésére számot tartó, maradandó irodalmi, zenei élményt nyújtó előadásokat kínál. 2023-ban 514 rendezvényt szervezett meg 280 településen 41.715.589 Ft értékben.

d) az iskolán kívüli könyvtári továbbképzést és szakképzés végzéséről

A segédkönyvtáros tanfolyam 2023 szeptemberében az ágazati minisztérium támogatásával 23 fős létszámmal indult. Az előző évi tanfolyamot 2023 júniusában 23 fő sikeres vizsga után abszolválta.

e) a települési könyvtárak fejlesztésének koordinációjáról, az ennek keretében megtett javaslatokról

Az év során az NKA pályázati támogatását felhasználva Rudolftelep könyvtárában, KSZR-keretből Bodrogolasziban, Makkoshotykán és Szentistvánbaksán történt teljes felújítás. 2013 óta összesen 101 szolgáltatóhely modernizálása történt meg.

f) a helyismereti dokumentumok elektronikus hozzáférhetővé tételével kapcsolatos elvégzett feladatokról

Elkészült az intézmény Digitalizálási stratégiája, amely 5 évre szól. 2023-ban kezdeményezés történt a helyismereti vonatkozású, digitalizálásra szánt dokumentumok felmérésére a vármegye településein. A felmérés 2024-ben is folytatódik. A digitalizált dokumentumok katalógusban történő megjelenítése folyamatos. Új megjelenítési felület került kidolgozásra, melyen keresztül a digitalizált képi dokumentumok rendszerezett formában folyamatosan válnak visszakereshetővé.

12. Könyvtárhasználati tendenciák

a) Az elmúlt éveket jelentősen meghatározó világjárvány, illetve az ún. „energiaválság” miatt kialakított szervezeti változások, új és megváltozott szolgáltatások bemutatása és fenntarthatósága.

A távhasználatok számának folyamatos növekedése a könyvtár távolról elérhető szolgáltatásainak és tartamainak tervszerű bővítéséből fakad. A pandémia és az energiaválság is rákényszerítette az intézményt arra, hogy ezeket a szolgáltatásokat előtérbe helyezze és akár a források átcsoportosításával prioritásként kezelje.

A vármegyei hatókörű városi könyvtárak körét tekintve kiemelkedő számú előfizetett adatbázis áll az olvasók rendelkezésére, amelyek egy részét eduID azonosítással távolról is elérhetnek az érdeklődők.

A digitalizálási folyamatok felgyorsítása, a szolgáltatási felület megújítása az állományvédelmi szempontok mellett a használói igényeknek is megfelel.

A pandémia felhívta a figyelmet az érintésmentes használat fontosságára. A könyvtár a Központi épület teljes első emeleti állományát RFID kóddal látta el, és jelenleg is zajlik a 2. emeleti állományrész kódolása annak érdekében, hogy a Gyermekkönyvtár után az olvasói tér teljes gyűjteménye önkiszolgáló kölcsönzéssel is elérhető legyen.

Az energiaválság okozta bezárások alatt a Központi könyvtár szűkített nyitvatartása mellett 3 fiókkönyvtárban heti rendszerességgel volt lehetőség előzetes igény alapján

dokumentumok kölcsönzésére, az előre leadott igények alapján összeállított csomagok átvételére. Ez a szolgáltatás azóta is népszerű.

b) Használati tendenciák kiértékelése: hogyan változtak az olvasási és könyvtárhasználati szokások a 2019-2023 időszakban, a szakmai mutatók 2., 3., 9. és 12. főpontja alapján.

Összességében az a tendencia figyelhető meg, hogy bár kevesebb beiratkozott olvasója van a könyvtárnak mint 2019 előtt, de ők arányaiban gyakrabban keresik fel a könyvtárat és veszik igénybe a szolgáltatásokat. Az egy beiratkozott olvasóra jutó személyes használatok száma, a kölcsönzések száma és a távhasználatok száma is folyamatos növekedést mutatnak.

Miskolc, 2024. február 20.

Varga Gábor
igazgató